

Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana

PALMA.—SEPTEMBRE DE 1915

SUMARI

I. † El Bisbe Campins—Acaba el §. 19—pel Rdm. Mn. Antoni Me Alcover, Vic. Cap.

II. Notes tretes del Registre de Lletres Comunes de la Curia de la Governació de l'any 1388 (continuació), per D. E. K. Aguiló.

III. Publicacions rebudes.

EL BISBE CAMPINS

ACABA EL §. 19.

I de la seua devoció an el Bt. Ramón Lull ¿què en direm? Essent el Bisbe Campins tan fonament mallorquí, això és, enamoradíssim de Mallorca i de totes les glories mallorquines, i essent el Bt. Ramón la més grossa de totes, per força el Bisbe Campins havia d'esser devotíssim del Bt. Ramón, i ho era no de boca, sino de cor; no de paraules, sino d'obres. Ja ho demostrà essent Vicari Capítular dins el maig de 1898 quant fong cosa d'acudir a Deu tot Mallorca amb lo estreta i aclotellada que se veia l'Espanya per la guerra contra els Estats Units; a-les-hores l'Il·lm. Vicari Capítular de Mallorca proposà i se feu una solemne Rogativa, anant tota la Ciutat amb les Autoritats davant davant a visitar els sepulcres dels Sants mallorquins: la Bta. Catalina Tomàs, el Bt. Ramón Lull i St. Alonso Rodríguez. El Vicari Capítular, ja Bisbe preconisat de Mallorca, pren possessori de la Diòcesi dia 25 de juny d'aquell any, i l'any qui vengué davant crida els seminaristes a un certamen científic-literari, posant-hi un premi per

un estudi crític d'una obra del Bt. Ramón, de les publicades en la llengua original de l'autor, en català de Mallorca. De llavò ensà cada any feu la mateixa crida an els seminaristes i sempre hi hagué un premi per un estudi de qualque obra lul·liana. Això feu estudiar molt an els seminaristes les obres del Bt. Ramón, allà on eren tan poquissims els qui fins llavò les havien estudiades. No li bastà això an el Bisbe Campins; per ell lo més gros del Bt. Ramón era la santedat de la seua vida i el seu martiri, i és natural que pensàs en la beatificació solemne d'aquell gegant del pensament i de zel apostolical. Mallorca de temps immemorial li tributa culte còme Beat, culte que autorisà el Papa Lleó X i ha durat sempre fora d'algunes curtes interrupcions per arts i manyes dels seus contraris. El Bisbe Campins volgué provar de conseguir la confirmació i consagració solemne d'aqueix culte; així és que dia 13 de febrer de 1904 elevà amb l'Il·lm. Capítol de la Sèu i tots els Rectors Arxiprestes de Mallorca una formal petició an el Papa de que se dignàs concedir tal confirmació i consagració. A Roma contestaren dia 22 de juny següent que se dispensaria la formació del *Procès Ordinari* si el Bisbe provava amb documents autèntics el culte immemorial tributat aquí an el Bt. Ramón. Pocs dies abans el Bisbe havia tenguda la bona sort de porer rescatar tres volums en fol manuscrits que inclouen una copia del primer i del segon procès de beatificació i gran nombre d'autografs, minutes i documents que hi fan referencies. Trecentes pessetes costaren an el Bisbe aquells tres volums, que ell pagà amb gust per tractar-se de lo que se tractava. Deu va compondre que fos *Ponent* de la causa de la beatificació l'Emm. Sr. Cardenal Vives a la *Congre-*

gació Ordinaria d'onze d'abril de 1905. La cosa seguí endavant a Roma, i dia 5 de juny dona la Sagrada Congregació un decret comanant la revisió de les Obres del Beat a l'Emm. Cardenal Cassanyes, Bisbe de Barcelona, an el Rdm. Dr. D. Juan Maura, Bisbe d'Oriola i an el Rdm. Bisbe Campins. Per fer aquest tal revisió se serví molt del competentíssim lul·lista i gran escriptor En Mateu Obrador i Bennassar, i llavó ell donà el dictamen que li demanaven a Roma, que resultà una obra-mestra dialèctica-ment i teològicament. Enviat aquell dictamen a la Sagrada Congregació, sens dupte l'Eminentíssim Cardenal Vives se'n feu càrrec, però cau greument malalt la primeria de l'any 1913 i passà d'aquest món l'ivernada següent, i la cosa romangué enrocada.

No se limità el Bisbe Campins a fer just això pel Bt. Ramón. Quant dia 19 de juny de 1906 entrega l'església de St. Francesc de Ciutat an els Frares Terciariis Franciscans, los demana que li aidin a fomentar i estendre la devoció del Beat i se reserva les oportunes facultats en tot lo referent a la veneranda memoria del gran escriptor i evangelisador apostolical per dispondre lo que caldría envers del sepulcre, relíquies i culte de tan egregi *Sirvent de Deu*.

Ja hem vist més amunt que dia 17 de juny de 1910, tot presentant an el Papa una nombrosa pelegrinació mallorquina, dins el brillant discurs que lletgí allà mateix, feu l'apologia més acabada del Bt. Ramón, presentant-lo com un model altíssim de devoció i d'adhesió a la Santa Sèu Apostòlica; i dins la Pastoral d'onze de juny de 1911 el presentà a tot Mallorca com un altre model extraordinari d'amor i entusiasme per la Terra Santa, que tots els cristians haurien de sentir a lo més endins del cor.

Com més s'acostava el VI Centenari del Bt. Ramón, més idees d'enaltir-lo brollien dins el cervell del Bisbe Campins. En duia una d'escriure en forma de carta una defensa completa de l'ortodoxia del Bt. Ramón come filosof i come teòleg i que hi firmassen tots els Bisbes de territoris de Llengua Catalana, i enviar tal carta a totes les Universitats Catòliques del món per que se'n enterassen tots els lletraferits de que el Bt. Ramón no sostengué ni defensà mai res formalment contrari a la més pura ortodoxia catòlica. Una altra idea duia en remolc: fer una edició del llibre lul·lià *De Fine*, que és un resum de tots els plans lul·lians sobre evangelisació dels infels i dels feels per dur-los tots

a Deu; i volia el Bisbe Campins regalar un exemplar de tal obra a cada un dels preveres de la Diòcesi per llur govern i llum. També aprofità l'avinentesa de fer parlar an els *Professors Ordinaris d'Historia Esglesiàstica* de les Universitats de Viena i Munich, per que cooperassen a la bona obra de rehabilitar la memoria del Bt. Ramón come filosof i teòleg ortodoxe; i aquells digníssims Professors feren molt bon sò. També duia idea de dispondre, amb motiu del VI Centenari Lul·lià, que a cada parroquia s'obris una *biblioteca parroquial*, considerant tal institució eminentment lul·liana, allà on el Bt. Ramón en donà la primera idea, quant dispongué dins son testament de 1313 que se fessen copies dels seus llibres damunt pergamí i que los posassen dins armaris de les esglésies, fermats amb cadenes de manera que hi poguessen anar a lle'girlos i no los se'n poguessen dur.

Però l'idea més grossa que havia concebuta el Bisbe Campins per celebrar el VI Centenari Lul·lià, era d'habilitar i decorar esplèndidament la cripta de St. Francesc de la Ciutat de Mallorca i posar-hi les cenres del Bt. Ramón. Ja feia molts d'anys que havia concebut tal pensament i que li donava voltes i més voltes per que li sortís una cosa digna de la gloriosa memoria del gran Beat. Dia 17 de juny d'antany (1914) s'aplegaren a la Diputació Provincial les Autoritats Esglesiàstica, Civil, Militar, Judicial, Administrativa, Municipal i Presidents de la Diputació, de la *Societat Arqueològica Luliana* i *Foment del Turisme* per tractar de la celebració del dit Centenari. Allà el Bisbe ja ensatà aqueixa lluminosa idea de posar el còs del Beat dins aquella cripta degudament decorada i meresqué generals alabanses. El Bisbe crida l'arquitecte diocesà i provincial, D. Guillem Reinés, i tots dos ja són partits a planetjar el projecte, trasant-lo per menut damunt el paper. Escalata dia 1 d'agost la guerra europea, el món tot s'aborrona i tots els pensaments i idees de celebrar el VI Centenari romanen enrocats i fins i tot no queda delit de parlar-ne. Hi hagué una excepció, el Bisbe Campins, que dia 25 de janer d'enguany dona una *Pastoral*, convidant Mallorca a celebrar aquell Centenari així com fos possible celebrar-lo al mig del terrabastall horrorós de la guerra que fa fer flammada a tantes de nacions i mantén les altres dins l'angunia i ansiedat més malavidoses. Entre les coses que calia fer an aqueix Cente-

nari apuntava lo de la Cripta; però le mort, que tan prompte l'assaltà, l'impedí de passar l'obra avant. ¿Per que volia el Bisbe Campins mudar el còs del Beat, del sepulcre a on està fa tants de sigles, a la cripta de davall l'altar-major de l'església de St. Francesc? Per posar-lo a un lloc més digne i de major veneració per part del poble. La capella a on està ara el còs venerand és reialment secundària, davall el chor, baixa, estreta i fosca i sensa punt de vista. Ademés, el sepulcre no està davall ni damunt l'altar de tal capella, com pertoca a un còs de sant, sino que està a un costat. Si el Bt. Ramón no fos més que un sabí, un gran polígraf, un insigne benefactor de l'Església o de l'Orde franciscana, ja estaria bé el seu sepulcre allà on està. Essent un Beat, un apòstol i un màrtir de la Fe de Jesucrist, aquella situació del seu sepulcre a un costat de capella, no principal, sino secundària, és massa poca cosa, no diu, no escau, és impropí i no prou digne del Bt. Ramón. Per això el Bisbe Campins volia posar les seues preciosíssimes relíquies an el lloc més digne de la grandiosa iglésia de St. Francesc, després de l'altar-major, just davall aqueix altar, dins la cripta, seguint la tradició veneranda de les grans Basíliques cristianes desde els primers sigles de l'Església, de posar els còssos de llurs Titulars o d'altres beneventurats de gran veneració dins la cripta que tenfen i tenen davall l'altar-major, suntuosíssimament decorada de marbres i mosaics. Així tenfa projectat d'enllestir la cripta de St. Francesc per dur-hi el còs del Bt. Ramón: volia forrar de marbres primorosament obratjats el trispol i els baixos i tot lo demés mosaics, representant a les voltes l'emblema de la Santíssima Trinitat, tal com el representava el Bt. Ramón dins els seus llibres, rodetjat de xerafins i querubins, de colles d'àngels de vestes flotants i grans ales aixamplades, i per les parets tot inscripcions tretes de les obres lul·lianes que expressassen els plans i pensaments i fets caporals de la vida del Beat, a fi de que aquella cripta fos un llibre ubert a on pogués anar tothom a lletgir i a veure tot lo que era i significava i volia el Bt. Ramón Lull. ¿Qui ho dupta que una cripta així és un lloc més digne i més propí pel sepulcre del Beat Ramón que no el costat de la capella absidal, petita i fosca que ara ocupa? D'altre vent, mai pensà el Bisbe Campins de tocar per res el sepulcre actual, que s'ha de conservar a tota ultrança com una obra d'art notabilíssima del sigle XV.

—Aqueixa idea de la cripta que el Bisbe Campins no pogué realisar, els qui ens consideram còme hereus del seu esperit, hem volgut provar de posar hi fil a l'agulla; i, si Deu ho beneeix, la cosa anirà avant. Deu ho faça qui pot, si convé. Amèn.

Però el Bisbe Campins no se recordà just del Bt. Ramón: se recordà també de la Bta. Catalina Tomàs per fer fer via a la *causa de canonisació*. Sols Deu del cel sab les passes que donà per aixó i les cartes que va escriure de Mallorca i trobant-se a Roma els anys 1901, 1909 i 1910. El dia 9 de juny de 1900 anomenà *Postulador de la Causa de la Canonisació de la Beata* lo Rvt. P. Arcàngel Lolli, que dia 16 de janer de 1904 cedí el càrrec an el Rvt. D. Benjamí Miñana, Rector a-les-hores del *Col·legi Espanyol de St. Jusep* de Roma, gracies an el qual tengueren la *Congregació Preparatoria* dia 26 d'abril de dit any, que donà un resultat contrari a lo que s'esperava. Torna insistir el novell *Postulador* l'any 1907, i logra que se puga refer aquí l'expedient, reclamant els vots i dictàmens facultatius, que, després de llars estudis i treballs confirmatoris, se formularen, i, llest tot, s'envià de bell nou a Roma l'any 1913. Deu faça que aqueixa vegada la cosa surta així com desitgen tots els mallorquins de bona part. Amèn.

D'un altre expedient per l'estil se preocupà ferm també el Bisbe Campins. Creixent de dia en dia la fama de santedat de la sirventa de Deu Sor Francina Aina Cirer i Carbonell, fundadora i Superiora de les *Monges de la Caridat* de Senselles, cregué el Bisbe que era cosa d'incoar la *causa de beatificació i canonisació* de tal *sirventa de Deu*. Per aixó dia 15 de maig de 1899 anomenà *Postulador* de la Causa lo M. I. Mn. Mateu Rotger i constituí el Tribunal dia 30 de novembre de 1903 per instruir tal causa, el qual començà sos treballs dia 22 de desembre següent i els acabà dia 3 de juliol de 1913, publicant-se el voluminós *procés diocesà*, que té 1179 fols, i ara el coplen per enviar lo a Roma a la *Sagrada Congregació de Rites*.

No cregueu que el Bisbe Campins amb tot i aixó no pensàs en les causes de Sor Rosa Viau, del Venerable Burguny i de Sor Clara Andreu. ¿Prou que se va entre-sentir de com se trobaven i de lo que s'hi poria fer i esperar-ne. Respecte de tals causes no donà pus passes, deixant-ho per quant tendria més lleguda més envant.

El Bisbe Campins i els Al·lots-Guaites (Boys-Scouts). El Seminari i els seminaristes.

Els bressos del Minyonet Jesús.

Les Pastorals i Circulars.

Això dels *Boys-Scouts* o *Al·lots-Guaites*, que ho començà, fa uns quants d'anys, un general anglès, per treure i allunyar el jovent tenral dels centres de dissipació de les ciutats i criar lo sà, ardit i empenedor de coses nobles, agradà molt an el Bisbe Campins desde el moment que conegué tal institució, que considerà que seria la nata, si ho prenia per compte seu l'Esglesia, per retenir el jovent que puja dins l'adhesió filial a la Santa Mare Esglesia. El Bisbe ja abans duia idea d'implantar a Mallorca els benemèrits *Oratoris Salesians* d'Italia o els *Recreatoris Festius Parroquials* de Bèlgica. Amb això venen l'any 1913 les festes del *XVI Centenari* de l'edicte de pau que donà a l'Esglesia l'Emperador Constantí l'any 313, i dia 30 d'abril de dit any se celebra an el *Velodrom de Tirador* un *Concurs-deportiu i gimnasta* entre la joveña ciutadana, a on prengueren part més de sicents al·lots, que reberen el Bisbe uniformats i l'aclamaren amb viu entusiasme. Allò l'impressionà de bon de veres i li feu brollar l'idea d'implantar els *Al·lots-Guaites*, pero no a l'inglesa, sino a la mallorquina baix del nom de *Federació-Deportiva-Catòlica-Mallorquina*. Així és que lo endemà d'aquell *conkurs* comanà la formació immediata d'un *reglament* damunt el de la *Federazione delle Società Sportive Cattoliche Italiane* i de la *Federation International des œuvres catholiques d'éducation physique*, establerta dins casi tot lo mon i que té el seu centre a Roma. Comanà ell tal *reglament* per una secció ben organisa da de *Boys-Scouts* o *Al·lots-Guaites*, segons la *Catholic Belgian Scouts* i les seccions *escultistes* ingleses que admeten l'inspecció de l'Arquebisbe catòlic de Westminster (Londres). Tota l'idea del Bisbe era que, abans que no s'introduïssen dins Mallorca els *Al·lots-Guaites* sense cap caràcter *confessional*, d'implantar l'institució còme cosa de l'Esglesia, per retenir el jovent dins les pràctiques religioses. Fet aquell *Reglament*, el volgué revisar de prim compte, introduint hi oportunfssimes modificacions. Quant el tengué del seu gust, el fa presentar a l'aprovació de l'Autoritat Civil, que l'aprovà absolutament; llavò l'aprovà ell, i dia

1 de juny (1913) ja rebé i beneí els *quinze* primers *exploradors* o *guaites mallorquins*, que ben aviat cresqueren com un diner de fil, no sols dins Ciutat, sino per la *Part Forana*. Dia 15 de maig anomenà Delegat seu dins aquella Institució lo M. I. Mn. Macià Company, i dia 7 de desembre següent beneí dins St. Francesc la bandera de tal Institució i llavò sortiren a la plassa d'allà davant i rebé la solemne *promesa* que feren, segons estableix el *Reglament*, els *al·lots-guaites* de Ciutat, Sóller i Pòrtol, d'esser feels a la fe i a les ileis de l'Esglesia i la Patria, portant-se en tot i per tot còme bons fills d'elles. Llavò beneí la primera *Organisació parroquial de Gimnasia*, que fonc la de Lluchmajor.

L'Institució seguí endavant, sempre més potent, i dia 6 de janer de l'any 1914 ja tengué casa an els baixos de Ca'n Verí, i hi anà el Bisbe a benehir-los-ho. Dia 20 de juny els envia el seu retrat amb una dedicatoria ben coral per adornar la sala d'actes; dia 30 de juliol torna enviar la seua Pastoral Benedicció an els organisa dors, Director i membres *guaites* i *gimnastes* de la Federació, això poc després d'haver haguda de sostenir una verdadera batalla per que tal institució dels *Al·lots Guaites* no deixàs el seu caràcter *confessional* com los ho volfen fer deixar certa gent grossa de Madrit per que fossen just com els altres *Al·lots Guaites* de casi tot Espanya, que còme corporació, centralisada a Madrit, no tenen cap caràcter religiós. L'imposició no sortia dels *al·lots* ni de negú de Mallorca, sino de Madrit. El Bisbe feu rebutjar tal imposició, perque, si hi cedfen, ell *desautorisaria* solemnement l'Institució; a les-hores els de Madrit ablaniren la partida i ho hagueren de deixar anar. Bo estava el Bisbe Campins per allargar el coll a tals imposicions!—Seguí ell ben resolt protegint els *Al·lots-Guaites* amb còs i cordes, autorisant dia 27 d'octubre següent que aquella al·lotea pogués complir el precepte oínt missa els diumenges i festes dins qualsevol esglesia o oratori de la Diòcesi, i que abans o després de la missa, segons l'oportunitat, les poguessen donar la benedicció amb el Santíssim, i també establí que tots els diumenges diguessen les oracions rituals pel Papa, pel Rei, pels benefactors i per tots els *Guaites* ausents, i que los lletgissen traduïda del llatí, i que els explicassen breument l'evangeli del dia i llavò diguessen l'oració del Missal. Dia 7 de janer d'enguany envia altra volta la seua benedicció autògrafa, prorogant l'autorisació ja donada i manifestant

el seu desig de que a tots els pobles s'establiessen seccions parroquials recreatives, i sobre tot de *Guaites*. Finalment dia 31 de janer d'enguany anà a St. Nicolau a beneir la bandera dels *Al·lots-Guaites de la Misericòrdia* (casa Provincial de Beneficència), i llavò anà an *el Born* a rebre la *Promesa* de fidelitat a l'Església i a la Patria que hi feren tots els *Guaites* de Ciutat, de *la Misericòrdia*, de Sòller, de Pòrtol, de Bini-salem, de Manacor; i allà los benef amb tot el seu cor per darrera vegada. A-les-hores els *Guaites* ja eren SBT CENTS i MIL SICENTS els joves federats en tot Mallorca. El Bisbe n'estava gojossissim d'una creixença tan extraordinària, i prometé d'anar a Manacor a la *fiesta de la Promesa* que els *Guaites* d'allà farien en tenir llesta la bandera; i, havent-li dit que els *Guaites* de Ciutat romanien sense casa per aplegar se, los digué que ho comanassen a Deu i a la Mare de Deu del Socós i que ell ja faria cames per trobar-los un novell estatge social.—Amb una paraula: el Bisbe Campins fou el fundador, l'ànima, l'agombol i el soplug de la atxaravida institució dels *Al·lots-Guaites* de Mallorca.

Si el Bisbe Campins posava tant d'esment a mantenir els jovencells de primera volada dins les pràctiques relligioses per via de la *Federació-Deportiva-Catòlica-Mallorquina*, ¿què no havia de fer per la formació dels *futurs Ministres de Deu* dins el Seminari, cridats a *esser més envant llum del mon i sal de la terra?* La formació moral, literària i científica dels seminaristes fou sempre una de les seues constants preocupacions. Ja hem vist més amunt a) la gran reforma i millora que hi introduí amb el nou *Pla d'Estudis*, pocs mesos després d'esser Bisbe (setembre 1898); b) els *certàmens científics-literaris* que cada any publicà pels seminaristes i que han donats fruits tan saborosos i que han despertades i fetes brillar tantes de dots i d'apituts per les ciències i per les lletres; c) els *concursos* o exàmens trimestrals, que fan desxondir tan fort la *joveneja*; d) la fundació de l'*Observatori astronòmic-meteorològic* i de la *Schola Cantorum*; e) i la festa anyal de la *Càtedra de St. Pere a Roma*, per la qual solfa fer una exhortació cada any an els seminaristes d'allò més recolat sobre el vertader concepte de la vocació esglesiàstica, sobre la manera d'esser-hi feels i correspondre-hi, sobre l'amor, reverència i adhesió que s'ès mester tenir an el Papa i a les ensenyances i Decrets de la Santa Sèu. Establí igualment els *recessos espiri-*

tuals durant el *punt d'estiu* per que els seminaristes no se distreguessen massa amb la vida un poc alloure que están exposats a dur amb **gros** mancab de llur formació espiritual. L'ideal del Bisbe Campins era de que els seminaristes no deixassen mai les parets del Seminari fins que haguessen acabat i estiguessen ordenats. Si Deu li hagués donada vida, creim que hauria arribat a fer una prova. Un altre ideal tenia el Bisbe Campins i s'hi encaminava feia molts d'anys i ja no se trobava gaire lluny de conseguir-ho. Aqueix ideal era convertir el Seminari de Mallorca en *Universitat Pontifícia*, això és, que hi poguessen donar *graus majors (Llicenciatura i Doctorat)* en Teologia i Cànon. An això anava, posant tantes de càtedres i assignatures noves, propies casi totes elles de les *Universitats Pontifícies*; per això l'any 1901 hi afegí l'ensenyança de *Paleografia* i *Epigrafia*, l'any 1907 la càtedra de *Sociologia*, l'any 1911 les *Conferències de Lliturgia*, l'any 1912 la càtedra de *Química* i la de *Teologia Ascètica*; per això favorí sempre els augmentes dels Gabinetes de Química, Física, Historia Natural i la Biblioteca. Ell comanà l'any 1900, segón centenari de la fundació del Seminari de St. Pere, a Mn. Mateu Rotger, professor d'*Historia de Mallorca* del mateix Seminari, que escrigués l'*Historia del Seminari*, lo qual feu Mn. Rotger immediatament, dedicant-hi un opuscle lo més aixerit, a on presenta un estudi curiosíssim de l'ensenyança esglesiàstica a Mallorca desde el sigle XIII; i llavò el Bisbe establí que cada any a l'inauguració del curs el *Secretari d'Estudis* lletgís una *Memoria* reglamentaria que espinzellàs el moviment acadèmic i econòmic de la casa i els augmentes obtinguts a la Biblioteca i an els Gabinetes tècnics i els fets de més relleu del curs anterior, a fi de que aquelles *Memories* sien amb el temps altres tantes de planes de l'istoria del Seminari i miralls que reflectesquen la vida de tan benemèrita institució, planter de la vida sacerdotal mallorquina. Ademés d'aquelles *Memories*, feu que's publicàs damunt el *Bolletí del Bisbat* una *crònica* de cada *Certamen Científic-Literari* que tenia lloc en el Seminari.—Amb una paraula, de lo que anava el Bisbe Campins era de que el seu Seminari fos un dels primers d'Espanya; i anava a mà de conseguir-ho.

D'una altra institució benèfica en grau major fonc fundador i columna permanent el Bisbe Campins juntament amb D.ª Margalida

Caimari: l' *Obra dels Bressos del Minyonet Jesús*, començada l' any 1904, que avui ja té tres cases que monges terciaries cuiden amb 405, 205 i 157 infantons respectivament, fills de dones pobres que han d' anar a jornal per guanyar-se la vida, i deixen llurs infantons en aquelles cases, que els ho alimenten i cuiden aquelles santes relligioses i les senyores de la *Junta*, que sempre hi fan passades per donar cap allà on sia mester, a fi de que aquells infantons no passin cap fretura remeiable. També hagué de defensar el Bisbe aqueixa *Obra* meritíssima de certes ingerencies perilloses i de mala rel; i prou que els-e donaren les portes pels ulls, que era lo que se mereixfen. Aqueixa *Obra* no se concreta a alimentar i agombolar materialment aquells infantons, sino que s' extèn a agombolar espiritualment les mares d' ells, anostrant-les en la pràctica de les virtuts casolanes i compliment de llurs devers relligiosos. De manera que és una *Obra de Caridat* i d' *Apostolat*.

Una de les coses més notables del Bisbe Campins foren les *Pastorals* i *Circulars* que publicava en llatí, en Català de Mallorca i en castellà, segons jutjava oportuna una o l' altra llengua; i eren notables no sols per la forma, sempre serena, crestallina, impecable, evangèlica, paternal, sino sobre tot pel bessó, per la substancia que enclovièn, tot teologia recolada, tot quinta essencia de l' ascètica, més llegítima i més alta de punt. Dins aqueixes *Pastorals* i *Circulars* cantà les grans veritats a Ministres, a Supremes Imperants, an els grossos i an els menuts, rasadora igual per tots, brandant sempre la *Paraula de Deu* i el *Bacle del Bon Pastor*, sense excedir-se mai un punt de lo que dicta la prudencia agermanada amb la fortaleza i amb la justícia. Son models de *Paraula Pastoral* la primera que publicà quant feu la seua entrada solemne a la Diòcesi, las que dedicà an els *Set Dons* i els dos primers *Fruits* de l' *Esperit Sant*, una cada any, per preparar la *Novena de Pentecostes*, la que dedicava cada any an el *Mes del Rosari*, les llatines sobre *col·lació d' Ordes Sagrades*, la que dedicà a les *Festes Constantinianes*, an el *Jubileu de l' any sant* (1900), a l' *Homenatge a Jesucrist Redentor* (24 desembre, 1900), a la *Venguda del Rei N' Anfós XIII* a Mallorca (diada de Pasqua de 1904), a la *conversió* de la princesa Victoria Eugenia, després Reina d' Espanya, an el catolicisme, an el *matrimoni* de dit Rei amb dita Princesa, la *Circular* sobre l' aten-

tat contra aqueis Reis quant sortien de casar-se dia 31 de maig de 1906, i les de que hem fet mèrit en capitols anteriors i tantíssimes d' altres, que, si les haguèssim de retreure fil per randa, seria un mai acabar. Tot lo que escrivia el Bisbe Campins, duia el segell de l' alta intel·ligència, del bon gust, de la discreció, del zel Pastoral.

§. 21.

El Bisbe Campins i les Ordes i Congregacions relligioses i l' ensenyança.

N' hi hagué que tot d' una volgueren suposar que el Bisbe Campins era contrari de les Ordes Relligioses i tot perque no volgué admetre certs frares forasters que se presentaren aquí no còme fills d' obediencia, sinó còme revolucionaris i cismàtics, bruixats com anaven amb l' *urbionisme*, pesta cernuda i esveidora de tot bon orde i armonia dins l' Esglesia de Deu. No, el Bisbe Campins no era gens contrari a les *Ordes Relligioses*; els fets ho demostraren. Amb lo seu beneplàcit a) l' any 1902 vengueren les *Monges del Sagrat Cor* a fundar un col·legi de senyoretas a Sò'n Espanyolet (Sta. Catalina), i ben pol' lent que hi campa; b) l' any 1904, s' entregaren els *Germans de les Escoles Cristianes*, fundant casa i escola a Ciutat i després un magnífic *Noviciat* an el Pont d' Inca i cases i escoles a Sóller, a Binisalem, a Inca, a Alaró, a Campanet, a Sa-Pobla, a Sta. Margalida, a Manacor, a Lluchmajor, donant per tot un compte extraordinari, amb gran satisfacció del Bisbe Campins; — c) el mateix any de 1904, les *Monges Dominiques de la Presentació*, obrin an el Pont d' Inca un gran col·legi de senyoretas i un convent, i molta de parroquia que hi tenen; — d) l' any 1905, les *Monges de Maria Reparadora*, que tot d' una s' acobitiaren a Ca'n Formiguera, pero ben aviat compraren Ca'n Campaner i altres cases veinades, i hi fan un bé de Deu que no és de dir, i ja tenen un altre Convent a Sóller; — e) el mateix any de 1905, el Bisbe concedí an els Frares de la Mercè que obrissen una Residencia a l' esglesia de llur nom i els entregà la mateixa esglesia; — f) l' any que vingué davant, entrega l' esglesia dels Caputxins an els mateis caputxins, que hi posaren tot d' una una Residencia; i aqueix any mateix (1906) entregà les esglesies de St. Francesc de Ciutat i d' Inca i darrerament Cura an els Ter-

-ciaris *Regulars Franciscans*, que se desturmellen per Deu, per l'Església i per Mallorca per tot allà on cap-lleven;— g) l'any 1908, concedeix l'església de St. Vicenç Ferrer de Manacor an els *Freres Dominics*, que hi obriren a l'acte una Residència, que aviat feren convent, i hi treballen a les totes;— h) i l'any 1914, vengueren les *Monges Adoratius*, obrint una casa primer darrerà Monti-Siòn i després a So 'n Alegre fent un gros bé dins l'Església de Deu, augmentant el culte eucarístic, i encaminant cap a Deu tot un estol d'al·lotes del mon. L'any 1905 donà l'església de Monti-Siòn de Pollensa an els *Parcs Ligorians*, que l'any 1910 se feren *Teatins*, obrint-hi una escola que és un gran bé per Pollensa. Ja hem vist més amunt que dia 8 de setembre de 1902 erigí canònicament la *Congregació Diocesana de les Germanes Celadores del Culte Eucarístic*, i l'any 1907 les comanà que se cuidassen de fer les *hosties* de totes les esglésies per assegurar la llegitimidad del pa destinat a l'Eucaristia. L'any 1899 concedí l'església de *St. Coyetano* de Ciutat an els *Missioners dels Sagrats Cors*, confirmant-los l'Administració espiritual i temporal de Lluch i l'església de *la Reial*, segons hem vist també més amunt. Les *Sirventes de Jesús*, vengudes en temps del Bisbe Cervera, que estaven de captiri a *La Criança*, devers l'any 1908 ja pogueren comprar la casa que tenen an el carrer de St. Alonso, beneint-los-ho el Bisbe Campins dia 25 de juliol de 1909.

Però allà on se desteixinà més el Bisbe Campins fonc envers de les *Congregacions Diocesanes de Monges Terciaries*. Per parar el cop an els contraris de les Ordes Religioses que se començaren a moure fort l'any 1900 i 1901, còme bones monies dels governants masònics de França, concebé el projecte d'aplegar totes aquelles *Monges* dins un *Institut Diocesà de Caritat*, del qual venien a esser branques les *Filles de la Caritat* o *Monges Negres*, les *Germanes de la Santíssima Trinitat* o *Trinitaries* de Felanitx, les *Filles de la Misericòrdia* o *Franciscanes*, les *Germanes de la Mare de Deu del Carme*, les *Germanes de l'Ampar* o *Agustines*, les *Filles de Nostra Senyora de la Providència* de Felanitx, les *Germanes dels Sagrats Cors* de Campos, les *Germanes de la Sagrada Família* del Temple i les *Sirventes de la Santa Família* de Manacor. Totes aqueixes *Congregacions* conserven llur nom, individualitat i mutua independència originària, mantenint-se emperò ben aplegades, sense confondre-se ni entre-mesclar-se, dins el vincle més

estret de la caritat fraterna. Unides totes així, no han parat de créixer. Les *Germanes de la Caritat* se són esteses a *Les Minyones* de Ciutat l'any 1902, a les *Cases-bressos del Minyonet Jesús de la Gerreria* l'any 1904 i de *la Pau* l'any 1914, an *el Terreno* l'any 1904, a So 'n Roca (Savileta) obrint-hi un *Noviciat* l'any 1914, an el Port de Sóller l'any 1905, an el de Manacor l'any 1913, an el de Felanitx l'any 1914, i an el de Pollença l'any 1915; les *Germanes de l'Ampar* se són esteses a *S'Hostalet d'En Canyelles* l'any 1902, a *S'Indioteria* l'any 1906, a l'*Aixamplament de Ciutat* l'any 1912; les *Filles de la Misericòrdia* se són esteses a *So 'n Carrió* l'any 1890, a Moscarí i a Portol l'any 1903, an *el Pla de St. Jordi* l'any 1904, an *els Llobarbarts* l'any 1905; les *Germanes de la Santíssima Trinitat* s'extingueren a Ciutat l'any 1903 i a Binisalem l'any 1906; les *Filles de la Providència* fundaren a Ciutat l'any 1908, i les *dels Sagrats Cors* a Lluchmajor l'any 1911. El fet d'haver goixat tant totes aqueixes *Congregacions* en temps del Bisbe Campins és una bona prova de lo pol·lents que campaven baix de la seua dominació.

Però lo més gros que feu el Bisbe Campins per l'*Institut Diocesà de Caritat* foren les *Constitucions*, que les donà segons les novíssimes disposicions pontificies per decret de 25 de març de 1911. Aquestes *Constitucions* les madurà molt el Bisbe, hi cremà molt d'oli, hi posà molt de suc de cervell; són un monument de previsió i de zel apostolical. Observant-les feument les monges, se poren fer molt amunt en virtut i en mèrits davant Deu i els homes i la posteridad.

Igualment va estendre el Bisbe Campins el seu zel Pastoral a la *Congregació Diocesana de St. Pau i St. Antoni* que ocupa les *Ermites de Valldemossa*, de *Betlem* de Artà, de *Bon Any* de Petra i de *St. Salvador* de Felanitx. Estudià a fondo les *Constitucions* que tenien, i los ho reformà segons les noves prescripcions pontificies, promulgant-los-ho per decret de 15 de janer de 1907.

També se preocupà una cosa de no dir el Bisbe Campins de les *Monges de Clausura*, assistint-los amb sabis i paternals consells i exhortacions i amb munífics donatius per cubrir totes les necessitats que 's presentaven. L'any 1908 inicià i promogué els expedients de *reclamació de censals*, que segueixen llur curs i que ja se troben ben envant i en vies d'una resolu-

ció favorable segons totes les probabilitats. Deu ho faça que alcansin justícia aquelles pobres *Comunitats de Monges tancades*, víctimes tan sovint de l'injustícia i malignitat dels homes.

A on tenia especialment les seues complacencies el Bisbe Campins era en les diferents *Escoles Catòliques* que funcionen fa anys a Mallorca, i d'una manera especial les *Escoles de St. Jusep*, que durant el seu Pontificat han arribat a tenir nou centres i un milenar d'alumnes. No solia faltar mai el Bisbe a la repartició de premis que fan cada any aqueixes escoles a fi de curs, i allà feia sempre una plática ben a ferir an aquella joveña; i els Directores de tal *Obra* trobaven sempre el Bisbe per cubrir el *deficit* que resultava cada any amb tant i tant com costa de sostenir totes aquelles Escoles.

Quines altres escoles fomentà molt també, foren les *Dominicals* que fan les *Monges Reparadores*, les *del Sagrat Cor*, les *de la Caritat*, les *Franciscanes*, i la *de la Criança*, Monti-Siòn, com també feu costat an el *Centre-Social-Educatiu dels Hostalets*, i sobre tot an el *Patronat-Obrer*, a on el Rt. P. Guillem Vives, aidat de tot un esbart de seglars fervents, tant i tant treballa de molts d'anys ensà, aplegant dins les seues *Escoles* centenars d'al·lots i d'homos fets de tots els oficis i professions, prenent-los a les organitzacions socialistes, a on casi tots serien anats a parar. Bo es de veure que el Bisbe Campins havia d'impulsar i protegir a luf un tan bell i magnífic sementer com el *Patronat-Obrer*, anomenat del P. Vives, perque aqueix benemèrit fill de St. Ignaci és l'ànima i l'estaló i el tot de tal obra social.

Concedia el Bisbe Campins una importància extraordinària a les Escoles i a l'ensenyança. Per això dins les *Constitucions* que donà, com hem vist, a les *Congregacions* de l'*Institut Diocesà de Caritat*, posà unes *Instruccions sobre l'educació i l'ensenyança*, que son una obra mestra de seny i clarividència; és tal volta el compendi més notable que hi haja de pedagogia cristiana i religiosa; no són més que trenta nou paràgrafs, distribuïts en cinc capítols, però inclouen de la manera més clara i més llampant totes les menudíssimes regles pràctiques i d'alta prudència per lograr una educació completa i exquisida. I és que aquell cap seu tenia tots els caires foguers.—Tanta era la curolla que duia amb les Escoles, que visità totes les de Ciutat, públiques i privades, per pocs al·lots o al·lotes

que tenguessen. Els Mestres d'Escola prou que ho veren l'interés gros que el Bisbe prenía en l'ensenyança! per això l'any 1908 li endressaren un *missatge* molt expressiu els Mestres d'Escola de la Ciutat, declarant-se súbdits feels i incondicionals del Magisteri Doctrinal de la Santa Mare Esglesia, essent se notada de llavó ensà una major assistència de les Escoles a les funcions religioses, com se va veure an els funerals del Papa Pius X, en les *rogatives per la pau* i sobre tot an els funerals del mateix Bisbe Campins.

§. 22.

El Bisbe Campins defensor de l'independència de l'Esglesia i dels Cànon. El Museu Diocesà: donatiu de l'Exma. Sra. Comtessa de Séguier. Impuls a totes les construccions esglesiàstiques.

Era un defensor acorat de l'independència i dignitat de l'Esglesia i dels Cànon; no les porfa veure ni pintats els *regalistas*, ni en porfa sofrir cap entorn seu; s'hi enfadava i tot. Lo que més me comanà, quant vaig entrar a la Curia Esglesiàstica, i m'ho repetí mil vegades, que no volia dins la Curia altres normes ni altres lleis d'enjuiciar ni d'administrar que les lleis i els cànon de l'Esglesia i no les lleis civils, perque la Curia Esglesiàstica no és cap tribunal civil, sino esglesiàstic, i per lo mateix s'ha de retgir per las lleis de l'Esglesia i no per les de l'Estat civil. Negü era més partidari que ell de la bona armonía entre l'Esglesia i l'Estat, i bon exemple en donà sempre en les seues relacions amb les Autoritats civils, per les quals volia tot el respecte i la consideració que se mereixen. Lo que no volia ell ni consentia que l'Estat ni cap altra Autoritat civil s'eficàs a comandar dins l'Esglesia de Deu ni s'atansàs a fer hi trucs i baldufes, ni que negü de l'Esglesia en les coses esglesiàstiques s'adondàs a posar mai el coll davall el jou de l'Autoritat civil, obra de Deu, per comandar les coses temporals i civils, no les religioses i esglesiàstiques, que ja tenen qui les comanda, aquells que hi posà Deu Esperit Sant, que son el Papa i els Bisbes. El Bisbe Campins estava del tot conforme i dispost en grau superlatiu a donar an el César tot allò que és del César, pero res pus més que lo que reialment és del César, res de tot allò que és de Deu. Sí, tot allò que és de Deu,

oh volia per Deu i per negú pus que per Deu. Donchs el *Regalisme* és tot lo contrari; el *Regalisme* és la pretenció de que el Poder Civil s'afic dins l'Esglesia a comandar-hi, usurpant els drets i prerogatives de l'Autoritat Esglesiàstica, puix això seria desfer l'obra de Deu, esbucar l'Esglesia de Deu. Deu ha posada l'Autoritat del Papa i dels Bisbes per governar l'Esglesia. Doncs bé, aquesta i no altra ha d'esser l'Autoritat qui comandi dins l'Esglesia; comandar-hi una altra Autoritat, sia quina sia, és atentar contra l'obra de Deu; és voler constituir l'Esglesia de Deu d'una manera contrària d'així com Deu la constituí, lo qual és una blasfèmia. I això és el pecat del *Regalisme*; per això l'odiava tant i tant el Bisbe Campins, que, en parlar-ne, alsava terreta. N'era un enemic personal. Per això dins la seua notabilíssima *Pastoral* sobre el *XVI Centenari de la Pau de Constantí* arribà a escriure aqueixes terribles veritats: «... Des que els Ministres de Jesucrist, dispensadors dels Misteris de Deu, pogueren exercir llur ofici sense exposar-se a les persecucions cruels i sanguinoses, veren bloquejada la potestat rebuda del cel, l'independència de l'Esglesia experimentà assalts seguit seguit; a canvi dels favors i privilegis terrenals, intentaren dispondre arbitràriament dels bens espirituals; i en virtut d'una mancomunitat d'interessos i aspiracions, impossible i absurda, semblà devegades que la missió divina l'havien substituïda per l'arbitri humà. Pres aqueix camí per part dels Emperadors, no sols dispongueren ells de les coses esglesiàstiques, sino que dogmatisaren, com si haguessen estat investits de sobrenatural Magisteri, i així les heregies i els cismes trobaren soplug, i romanfen esqueixades les entranyes mateixes de la Relligió cristiana.» ... «L'Imperi d'Orient deturpà aquesta Fe, la Catòlica; «l'Imperi creat a l'Occident per salvaguardia del Sacerdocí, serví per oprimir-lo dins sos braços de ferro».

«O santa llibertat de l'Esglesia! ¡que vals de molt! ¡Que ho seràs de perseguida sempre, fins de part d'aquells que fan com que afalagar-te!» Això foren les darreres paraules que va escriure el Bisbe Campins vuit dies abans de morir-se, quant la malaltia ja roegava el seu organisme, però una pena més fonda acongoixava el seu cor de Prelat de l'Esglesia Catòlica Apostòlica Romana per remors sinistres que li eren arribats de que dins certes regions ramaven un projecte que ell considerava fata-

líssim per la formació científica del Clero i per la llibertat de l'Esglesia.

Ja en cert ajust de gent grossa a on assistí el Bisbe Campins, a fora-Mallorca, s'expressà ell amb tanta d'energía i amb criteri tan radical sobre la llibertat de l'Esglesia, que n'hi hagué que digueren que semblava un Bisbe nort-america. Ja ls hauria costat molt an aqueis tals demostrar que no semblàs més un successor genuí dels Apòstols que no un Bisbe nort-america. L'amor acorada a la santa independència de l'Esglesia era una de les notes característiques del Bisbe Campins; era de veure el coratge amb que sabia resistir tota influència *regalista* o *laicista* dins l'orde de coses reservat a la exclusiva competència de la Jerarquia Esglesiàstica. Per tot allà on ell arribava, desfeia sense gens de pietat, pero sense faltar mai a la correcció més exquisida, tots aquells lligams que no són de Deu i que dificulten o capturen l'acció de l'Esglesia. Com amb això me venia tant per les meues, renovárem dins la Curia el domini absolut i exclusiu dels Cànon en materia d'enjuiciari i d'administrar els diferents rams del Govern Esglesiàstic.

I no cregueu que el Bisbe Campins just vés Mallorca en tots els seus plans i idees de Govern Esglesiàstic; tenia els seus ideals que s'extenien a tota l'Esglesia, de cap a cap de món. Tant es així que l'any 1901 en la *Visita ad Limina*, parlant amb els grans canonistes Rdm. P. Wernz i l'Emm. Cardenal Gasparri, los demanà que s'hauria de fer una nova Codificació del Dret Canònic com la que feu el Papa Gregori IX per mà del català St. Ramón de Penyafort, pensament que el Papa Pius X poc després decretà que se dugués a la pràctica, i tot un estol de canonistes ben refilats hi treballen de llavò ensà, desturmellant-s'hi. També demanà llavò el Bisbe Campins a la Curia Romana que se publicàs un periòdic oficial a on sortissen tots els documents pontificis que calga o convinga a l'Esglesia Universal conèixer-los; i vuit anys més tart el mateix Papa feu això mateix donant tal caràcter a la publicació *Acta Sancte Sedis*, que feia tants d'anys que sortia còme revista canònica particular. L'any 1902 envià pel juliol an el *Congrés Catòlic Nacional* de Compostela un projecte de *Bolleti Oficial de les Esglesies d'Espanya* a on sortissen versions oficials i autèntiques dels Documents Pontificis, que ara ha posades el Papa Benet XV, com poreu veure dalt *Acta Sancte Sedis*, Vol. VII, n. 1.

Amb tot lo que hem dit del Bisbe Campins, col·letgirà qualsevol que havia d'esser un entusiasta convençut i fervent de l'Arqueologia; i tant com ho era! Així no és d'extranyar que de molts d'anys enrera dugués l'idea de fer un Museu-Arqueològic-Diocesà. La *Societat-Arqueològica-Luliana* feia molts d'anys que havia començat un *Museu Arqueològic*, que instal·là amb permís i benedicció del Rdm. Bisbe Jaume an el *Col·legi de la Sapiència*. Gran part de lo que hi aplegà *L'Arqueològica* era procedent de les esglésies de Mallorca, i per lo mateix perteneixent a la Diòcesi. Madurant el Bisbe Campins tal idea, resolgué devers l'any 1906 habilitar per Museu cinc o sis casulls que hi havia dins l'hort del Palau, que treien portal a carrer, una cosa vella i esfondrada de tot, que hi estaven famílies pobres, que n'hagueren de fogir per que qualque dia no los caiguessen damunt. Buïts aquells casulls, el Bisbe los feu reconstruir de tal manera que servissen per instal·lar-hi el *Museu Arqueològic-Diocesà*. El novell edifici romangué llest la primera de 1908, i ho anuncià solemnement dins el discurs que pronuncià el Bisbe a la Vel·lada que l'*Exma. Comissió Provincial de Monuments Artístics* celebrà a la Sala Consistorial de Ciutat dia 9 de febrer de dit any, dient: «Petit és el local i fins incapaç de tot ornat i decoració: però així i tot m'ha semblat que seria un bé si, després d'atendre a la fàbrica de tants de temples i edificis esglesiàstics, m'imposava un nou sacrifici per principiar un aplec d'obres d'art retrospectiu que mos successors porán fer créixer i posar a un altre endret més noble i distingit».

Acabat l'edifici, hagueren de deixar passar cert temps per que aixugàs bé i no hi hagués perill de cap homitat. Se presentà llavò el problema de tractar amb la *Societat Arqueològica Luliana* per tragarinar an el novell edifici no sols lo que ella tenia replegat de les esglésies de Mallorca an el *Col·legi de la Sapiència*, sino les altres coses que hi tenia no esglesiàstiques. A la fi arribaren a una intel·ligència el Bisbe i l'*Arqueològica* aquest ivern passat (1914), i tot el *Museu de la Sapiència* anà a l'edifici que el Bisbe havia habilitat an el Palau per Museu, a on anaren una bona partida d'altres obres d'art d'esglésies, i llavò un aplec notabilíssim, artístic i bibliogràfic de la Exma. Sra. Comtessa viuda de Séguier, que en feu donatiu an el Bisbe Campins. Aquest aplec s'ha d'instal·lar dins varies sales aposta que durán el nom de

Comtessa de Séguier. Són molts els objectes d'art de gran valor arqueològic o artístic que formen aqueix aplec; en retreurem uns quants: a) un *fragment de metopa grega* del Partenon; b) un cetre d'En Lufs XIV de França i de la cèlebre dama Francina de la Vallière, d'os, tot esculturat, preciosíssim; c) uns quants *mantins d'espasa* dels derrers Reis de Polònia; d) el *segell* del gran dramaturg Shakespeare; e) una partida d'*autografs d'En Napoleó I*; f) un bell esbart de volums antics, meravellosament estampats i enquadrats i edicions raríssimes; g) tot un enfilall de medallons d'alt relleu i joies d'or i argent.—La Exma. Sra. Comtessa de Séguier, amb aquest donatiu deixa a l'Església de Mallorca un vertader tresor artístic i arqueològic, que estam an el cas, tots els qui ens apreciam de bons mallorquins, d'agrair-le-hi amb tot el nostre cor. Que Deu le hi pagui a la Exma. Sra. Comtessa de Séguier així com nosaltres voldriem i esperam. Amèn.

El *Museu-Arqueològic-Diocesà* se mig-inaugurà dia 18 de novembre d'antany quant vengué l'Exm. Sr. Nunci del Papa per la Consagració del Bisbe de Lleida (Rdm. Dr. Mn. Jusep Miralles). I dic *se mig-inaugurà*, perque fonc una cosa molt atropellada la presentació de molts d'objectes per que el Rdm. Sr. Nunci ho pogués veure, i per cert que en romangué ben agradat i en feu grans alabances.

El Bisbe Campins tenia ja planetjada l'organització del Museu i la manera com havia de funcionar i tirar endavant; i segons les notes que deixà, serà, si Deu ho vol i Maria, l'organització i funcionament de tal *Museu Arqueològic-Diocesà*, que hauria de dur el nom del *Bisbe Campins*.

En bona veritat se pot dir que el Bisbe Campins anava bruixat per les edificacions esglesiàstiques. Fins aquí ja hem parlat d'una gran partida que ell promogué o impulsà amb consells, direcció i rois de diners, que Deu li envià per que pogués favorir magníficament les esglésies necessitades, que ho son casi totes. Casi no hi ha església dins Mallorca a on el Bisbe Campins no donàs sovint cantidats grosses, per fer-hi obra. Donà moltes de centes pessetes a la Sèu, a Sta. Eularia, a St. Nicolau, a la Santíssima Trinitat, a St. Francesc, Sta. Fe, St. Antoni de Viana, tot això de Ciutat, i llavò a Campanet, Caimari, Escorca, Esporles, Estalenchs, Fornalutx, La Reial, La Sole-dat, Pina, Randa, S'Arraval de Sta. Catalina,

S' Arrecó, Sa Vileta, St. Llorenç des Cardessar, Ses Salines, So 'n Servera, Ariany, Biniamar, Calonge, Ca 's Concos, Es Molinar, Moscarí, Orient, S' Horta, Sant Jusep del Terme, So 'n Carrió, So 'n Rapinya, Es Capdallà, Pont d' Inca, Port de Felanitx, Oratori de Biniagual, St. Bernadí de Petra, el Roser de Pollensa. An el Palau mateix feu un sens fi d' adops i reformes convenientíssimes (redressament de clavegueres, depòsits d' aigua an els aïts per tenir-ne a grifó per tot arreu, instal·lació elèctrica), i llavó pobla de pintures les parets i de mobles totes les sales, amb l' idea de deixar-los-hi de nombre pels seus successors. Un n' està estordit de que li venguessen a les mans tants i tants de mils de pessetes per poder-les gastar en construccions esglesiàstiques.—Una idea duia que no arribá a realisar per falta de temps i d' espai: un oratori a la *Pedra Sagrada*, a on, segons piadosa tradició, digueren la primera missa quant vengué el Rei En Jaume a prendre Mallorca an els sarraïns. Se conserva aqueixa *pedra*, que és ampla i planera, en forma d' altar, a l' empit del puig-Ginesta an el *Coll del Rei*, *Santa Ponsa*, tot anant a Calvià. Sí que ho seria un tribut piadosíssim a la gloriosa memoria de l' ost intrèpida i coratgosa que vengué amb l' Alt En Jaume a tornar a la Fe de Deu la nostra illa! ¡Sí que hi escauria ferm ferm un oratori romànic soplujant i guardant solemniament aquella *pedra* veneranda! ¡Amèn que ho arribem a veure! Amèn!

§. 23.

Caràcter callat del Bisbe Campins, el seu tracte íntim, malaltia i mort.

Amb tantes de coses grosses com hem contades del Bisbe Campins, que les duqué a efecte en setze anys i mig de Pontificat, que bastarien per omplir tres o quatre Pontificats més llargs que no el seu, ja se pot col·letgir quin era l' esperit i el caràcter de tal Bisbe. An el Bisbe Campins hi havia que conèixer-lo per les obres, perque no era gaire afectat de rallar, i obrava més que no rallava. No creim que haja hagut de donar gaire compte a Deu d' haver rallat mai massa. Aquell poc rallar seu i el posar tant de temps pensant les coses que havia de fer, era de vegades la desesperació i la única queixa dels qui el rodetjàvem. Ben mirat, no tenfem raó nosaltres, la tenia ell. ¡Venturós poble que

el comanda un qui ralla poc i que posa molt de temps per resoldre les coses que ha de fer o manar! Els qui li anàvem entorn pels càrrecs de govern que ens tenia confiats, sovint fèiem el paper de beneïts perque la gent de vegades ens demanava claricies de coses que el Bisbe anava a fer, que tals demanadors se figuraven que nosaltres les sabriem, i resultava que no en sabíem ni mitja paraula. En lo que guardava el Bisbe una reserva més absoluta i impenetrable, era en qüestió de nomenaments de persones pels càrrecs esglesiàstics. Tal sistema és l' únic l·livell per evitar-se un superior disgusts greus en coses d' aquestes. És un fet evident que a un qui vol fer moltes de coses, sobre tot si són d' importància, li convé a caramull no rallar gaire. Aqueixa regla duqué i observà sempre el Bisbe Campins; i mirau que no és gens bona d' observar de vegades, perque a voltes li entra a un una conversera tan rabiosa, que un no pot estar que no s' *amoll*. El Bisbe Campins sabia resistir admirablement tals tentacions; no ho crec gota que se 'n deixàs vèncer mai mai! Domini damunt sí mateix com el que ell tenia, no n' he vist mai del mon! Per això n' hi havia que deien fins i tot que no tenia cor. ¡No n' havia de tenir! Massa que en tenia, pero el se sabia comandar.—D' ell se pot dir que *se bevia el cop com la figuera*. Bé n' hi porten dir i succeir-n' hi de coses que el contrariassen i que li caiguessen avall, que ell ho fés gens coneixedor; era com si allò caigués dins un pou de docents pams de fondo, que ja no ho veien pus. Però allò li romanía dadins, i prou que se 'n recordava i que ho tenia en compte si valia la pena. La violència que se feia per dissimular les males impressions rebudes,estic jo en que li fou fatal pel seu organisme; aquell *beure-se el cop com la figuera* estic segur que li roegà la seua complexió, i no seria gens extrany que li hagués congriada la diabetis fulminant que el se 'n va dur a l' altre mon.

Aquell natural seu tan reservat i tan poc rallador en coses de govern, anava confegit amb un esperit d' observació tan fi, tan penetrant, tan aglapidor de tota cosa reveladora i escandalladora d' interioritats i d' amagadures, que xapava de mig a mig qualsevol que s' hi posàs a tir, vull dir, que descapdellàs davant ell. Era el dianxa per embotonar tot d' una el cap del fil, i ja no li escapava mai; en sentir parlar qualsevol, ja el plomava tot d' una. Era una cosa d' esglai lo bé que coneixia la molta

de gent que tractava. ¿Com s' ho feia per sobre de quants de punts se calava tothom? Un dels nostres Rectors que fan la retxa més amunt i dels més afavorits de suc de cervell, me deia un dia que an el Bisbe Campins el conèixer tan a fondo les persones li venia de que sempre deixava parlar els qui anaven a conversar amb ell, i les deixava descapdellar fins que volien, fins que s' eren desengavatxats de tot de lo seu i de tot lo dels altres; i ell llavò damunt tots aquells desengavatxaments i desfogacions i esplaís, decantava amb gran cura tota la part de passió que hi havia i prenia tota la part de veritat que el seu ull d' àguila hi sabia afinar i aglapir, i amb tot allò i amb la seua esglaiadora potència de reflexió formava els seus judicis sobre les persones, que no eren gens bons de rectificar ni de reformar, perque ¿sabeu que en deixava de poques d' espigues que servissen per formar judici de qualsevol! darrera ell hi feia molt mal espigolar. De manera que coneixia tan a fondo les persones perque, en anar a conversar amb ell, les deixava descapdellar tant com volien, i ell allà amb una paciència de Job aguantava la mestra, escolta qui escolta.

Mirat a certa distancia, semblava devegades el Bisbe Campins aixut i entonat; pero tractat d' aprop, era tot lo contrari, afable d' allò més, la mateixa amabilitat i d' una senzillesa encantadora. Quantes de vegades me succeí dir-me persones que havien hagut d' anar a parlar amb ell, i no hi havien parlat mai, que no se'n porfen avenir de que fos tan amable i tan accessible, allà on se creien abans que no hi havia qui s' hi arrambàs. L' aixutedat i entonadura del Bisbe Campins no eren més que rondaias grolleres, sense cap fonament de veritat. Lo que hi ha, que el Bisbe Campins no s' oblidava mai del càrrec altíssim que ocupava i se presentava en públic sempre guardant la més estricta i inalterable gravitat, perque jo no he tractat negú mai que semblàs més fet aposta per comandar, per esser Autoritat. Se veia que era nat per esser-ho i foris. Amb tots els qui s' hi acostaven, era afabilíssim i lo més senzill de tracte, per desconeguts que fossen; ara amb aquells amb qui tenia verdadera confiança, era de lo més afectat d' anar de berbes, sempre, això sí, dins la més exquisida correcció i polidesa; i llavò que li agradava jugar enginyosíssimament amb les paraules, tirant potxes an aqueix i an aquell altre, que feien riure a luf els circumstants.

La salut del Bisbe Campins, des que En Cardenal de Barcelona l' operà dins el novembre de 1906, no deixava res que desitjar; estava sempre ben trempat, gracies a Deu, i creiem tots que hi havia Bisbe per molts d' anys, puix se trobava a l' edat que solen tenir els qui los fan Bisbes, cinquanta sis anys. Li surt amb això, la primeria del febrer, una mica de gra un poc més avall del clotell, damunt l' espinada, i el feia anar com arrufat. Li deïem que se mostràs an el metge, però ell deia que no era res i que no ho pagava; i d' altre vent conservava ell tot el seu delit i feneria, i fins i tot jo el trobava més xalest i més xaravel·lo que lo acostumat, quant cada dia pujava a saludar-lo i a donar-li compte de res que hi hagués, tot sortint de la Curia passat la una. Però aquella mica de gra feia la seua via; al punt ja no fone granet, sino gra i mig, com el puny, el darrer dia de *Carnaval* (16 de febrer), que per casualitat le hi vaig veure com le hi curaven. Romangué esglaiat davant aquell gra tan ferest, i me'n aní amb una malíssima impressió. Lo endemà la cosa presentà encara més mal aspecte; i per més que el Bisbe encara hi repugnava, avisam el metge, que, com el va veure, digué que era un *vespre*; i, fet l' anàlisis que pertocava, el *vespre* resultà esser la manifestació d' una diabetis maligna. Allò ens transtornà a tots de mala manera, i ens va sorprendre fora mida perque no li havíem notat cap dels símptomes que preluïen sempre tal malaltia. El primer símptoma fou aquell terrible *vespre*. El metge a lo que anà tot d' una fona a atacar el sucre diabètic, això el dia 17. El dia 18 no s' hi va notar gens de mancab ni davallada en la formació de tal sucre, i la febra era ben alta de punt. El dia 19 dematí la cosa se presentà tan malament, que hi hagué consulta de metges, de la qual sortí que l' estat del malalt, no pel *vespre*, sino per la diabetis, era gravíssim, encara que no desesperat, però que s' imposava l' administració dels Sagraments. Allò ens aborronà, perque lo terrible era que el malalt se creia estar millor i que allò no era res, just un *vespre* que amb uns quants dies de curar-le-hi els metges, ja estaria bo. ¿Com li havíem de dir dels Sagraments? Erem el Secretari de Cambra, el Majordom i jo. El Secretari se revest de coratge, s' afica dins la cambra a on jeia el Bisbe, i amb una mica d' introducció le hi diu tot dret, que, donada la situació greu en que, segons dictamen dels metges, se trobava i per prendre el davant a qualsevol complicació

que se poria presentar, la prudència aconsellava rebre els Sagraments. Ell no poria creure que se trobàs tan malament; però a-les-hores hi entrà jo i confirm lo que havia dit el Secretari, i després entra el Majordom, i li diu lo mateix. Aquí l'home se va convèncer de que pertocava fer lo que li dèiem; i demanà que no esperassin a dur-li el Viàtic el cap-vespre, com nosaltres li havíem indicat, sino el mateix dematí, en acabar l'ofici de la Seu. Se prepara per confessar-se, se confessa amb gran serenitat d'esperit, li duim amb tota la solemnitat corresponent el Sant Viàtic, el reb amb una devoció extraordinària, demana que li administrin a l'acte l'Extrema-Unció, se fa així; el cap-vespre s'hi nota una mica de millorança, que l'aprofita per fer testament; hora-baixa de tot la febra li torna pujar, el *vespre* presenta més bon aspecte, però el sucre no cedeix gens, i això cap-tura els metges de porer donar gaire esperances.

La primera notícia que se va sebre dins Ciutat de la malaltia del Bisbe, fonc de que era combregat i extrema-unciat. Allò fonc una bomba dins Ciutat i dins tot Mallorca. Se posen a fer rogatives a totes les esglésies i Comunitats Religioses i a les escoles i costures i centenars de famílies, demanant tothom a Deu de bon cor que tornàs an el Bisbe la salut, si era convenient, considerant tothom que era convenientíssim que s'adobàs i que pogués retgir la Diòcesi per molts d'anys fins a morir de velleja. Això demanàvem tots de bon cor; pero se veu que Deu nostre Senyor no ho trobà així. La por de tots era que amb el *vespre* no s'inficionàs la sanc i vengués l'intoxicació general, que irremissiblement duria la mort. I, com la formació del sucre, per més que l'atacaven els metges tot quant sabíen, no afluixava gota, sino que més tost augmentava, de cada moment se veia que els metges perdíen les esperances de treure la barca d'aquella desfeta maror. Passà el malalt els dies 20 i 21 amb lleus intermitències de millorança i de pitjorament; pero tots els símptomes de millorança just guaitaven una mica i se desvaneixien com un caramell de fum sense alè, i la pitjorfa cada pic guaitava més formidable i amenassant. El dia 22, que la cosa se presentava francament casi perduda de tot, hi hagué consulta de tres metges, i en sortí que de cent probabilitats n'hi havia noranta nou de que estava fet del Bisbe i de que la mort no se faria esperar gaire. Ell començà a veure-hu, i ja no pensà pus més que en la seua ànima,

repetint desiara els actes de conformitat absoluta en la voluntat de Deu. Llavó se va veure a lo clar lo piadós, lo devot, lo fundament evangèlic i apostòlic que era el Bisbe Campins, que no tenia la pietat i la devoció just a la boca, sino dins el cor, dins el moll dels ossos. Sempre era estat així. ¡Quants n'hi hagué que, abans de tractar lo d'aprop, el tenien per no gaire piadós i per massa aixut en materia de devoció! pero quant tengueren avinentesa d'acostar-s'hi i de veure 'l tal quin era, tocaren amb les mans que era una ànima fundament sacerdotal, i d'un esperit sòlidament apostòlic i evangèlic i d'una pietat tota bessó, sense gens de clovella, tota bri, sense res de porros-fulles. Doncs aqueixa manera d'esser del Bisbe Campins se patentisà sobiranament amb un esclat de llum meridiana quant ell va comprendre que se trobava davant la mort. Feia molt de temps que demanava a Deu que no li enviàs una mort repentina, sino que tengués bé temps de preparar-se per morir així com cal que muira un Bisbe. Deu li concedí aqueixa gracia, pero ¡de quina manera! La pena que passava no era gaire, la claredat i serenitat de la seua intel·ligencia eren fora mida, i no parava d'endressar jaculatories a Deu i paraules d'edificació an els qui enrevoltàvem el seu llit, horriblement acongoixats; que no sabíem que ens fèiem davant el desenllaç aborronador per nosaltres que veíem tan aprop. Des que el sagramentàrem, cada dia li duguérem el Bon Jesús an el llit, que el rebia amb una devoció extraordinària i amb una fonda gaubança. El dia 23 dematí li compareix el ronquet que el se'n havia de dur, el precursor més fatal i infalible de la mort. Devers la una del cap-vespre hi entram amb el Secretari de Cambra, el qual amb llàgrimes an els ulls li demana que ens doni la seua Bendició Pastoral a nosaltres que ens havia tenguts sempre an el seu costat per governar, i a tota la Diòcesi, que tant demostrava estimar-lo amb tantes de pregarries com feia a Deu per la seua salut i salvació. Ja se trobava el pobret al baix de tot, però feu un esforç, alça tot quant pogué la man drete i benei per darrera vegada el seu Vicari General i el seu Secretari de Cambra i en nosaltres tota la Diòcesi, tota Mallorca. Ens retiràrem de la cambra llagrimetjant, besant-li la mà sagrada, ja més de mig morta, i ens n'anàrem poreu fer comptes amb quin coret. Se passà tot lo sant de cap-vespre endressant jaculatories a Deu i fent-se lletgir la recomanació

de l'ànima del *Ritual Romà*, i ell deia darrera darrera, i s'ho feia repetir per repetir-ho ell i ensaborir-ho i xalar-hi espiritualment, donant-se el cas desiera que el qui li lletgia, d'emocionat que estava, no endevinava qualque paraula, i el Bisbe a l'acte la hi deia davant davant, com si ho hagués sabut de memoria. Com li resaven les lletanies dels agonisants, ell contestava imperturbable; i succeí que les hi lletgien amb un *Ritual* antic, que no duia alguns afegitons posats darrerament a tals lletanies; doncs ell notà tot d'una l'omissió d'aquells afegits, i los suplí dient-los ben estil·ladament. Com més hora-baixa se feia, més li mancaven i li fogien les forces; se veia que era una candela que ja prenía el blau, que s'acabava de tot, fins que efectivament, devers les set i mitja s'acabà el fil de la seua vida santa, fent una *mort preciosa* davant Deu i els homes, morint així com havia viscut, com un sacerdot, com un Bisbe exemplaríssim. *¡Descans la seua ànima en pau i lluesca per ell i per tots els altres cristians morts la llum perpetua de la Gloria de Deu! Amèn!*

La nova de la seua mort commogué tota la Ciutat i tota la part forana, commogué tota Mallorca. Des que's va saber que l'havien sagrantat, acudí un carreró seguit de gent an el Palau a demanar *què feia el Bisbe?* I les llistes de la gent que hi compareixia a firmar, s'omplien a luf cada dia unes quantes de vegades. Les Autoritats de la Província i tot el floret de gent grossa i de *qui hi ha dalt* de Mallorca, acudien tall seguit, a interessar-se pel Bisbe; fins i tot hi comparexien estols de soldats, *cabos* i sargents; i els presos de la Pressó, ja que no hi porfen anar, demanaven cada dia an el Capellà d'ells *què feia el Bisbe?* i pregaven a Deu que li tornàs la salut. El Nunci del Papa, molts de Bisbes i el President del Govern i els Ministres de Governació i de Gracia i Justicia demanaven cada dia per telegraf notícies de l'estat del malalt, que los enviava seguit seguit el Governador Civil i la Secretaria de Cambra.

Vestit el cadàver d'ornaments Pontificals, posat dins el baül, i duit dins la *Capella del Santíssim* del Palau la dematinada del dia 24, s'omplí tot d'una de gent; i, com més gran dia se feia, més n'hi compareixia, perque tot-hom volia veure de prop el Bisbe mort, per el qual se digueren misses tot lo sant dematí dins aquella *Capella*. El cap-vespre hi anaren a cantar *Matines de mort* totes les Parroquies i Comunitats de Relligiosos, mentres que desfilaven

voltant el cadàver milenars i milenars de gent. Jo crec que no degueren deixar d'anar-hi cent persones, de les que caminen, dins tot Ciutat i els arravals de l'entorn. Si no organisam prudentment la cosa, evitant l'embassada de gent dalt les sales del Palau, no ens escapàvem d'una catastrofe; se serien abisades amb tant de pes demunt. Gracies a Deu, no hi hagué res de nou perque s'embassada de la gent era dins el pati del Palau i a la plassa d'allà davant, i just pujava allà dalt la taringa de persones una davant l'altra que anaven fins dins la *Capella* i voltaven per davant el cadàver, i tornaven davallar tot d'una. I això durà fins lo endemà, dia 25, que se feu l'enterró i l'Ofici Funeral, a on comparagué igualment tot Ciutat i una gentada grossa de tots els pobles de Mallorca. Negó recordava que mai del mon s'hagués tributat a Mallorca un homenatge tan gros a cap Bisbe mort. Amb això se va veure si Mallorca estimava el Bisbe Campins. La prova resultà d'una incontrastabilitat abrusadora.

El testament que he dit que feu el Bisbe després haver-lo combregat, disposa de tots els seus bens a favor del Seminari per seminaristes pobres, per les esglésies necessitades de la Diòcesi i per misses en sufragi de la seua ànima i de los seus. Feu usufructuaria la seua única germana, D.ª Catalina, deixant a la Mitra els ornaments i joies estrictament *Pontificals* (Mitres, Anells, Bacle) i els Rellicaris; i els altres ornaments, joies, robes, mobles i llibres a la Mitra, Seminari Conciliar, *Congregació de Missioners dels Sagrats Cors* i *Congregacions de Monges de l'Institut Diocesà de Caridad*. Me sembla que tal testament es un mirall de testaments sacerdotals i pontificals.

MOT FINAL

Vetassí lo que era i lo que feu el Bisbe Campins. Ho he contat tot tal com jo creia que era, sensa llevar ni afegir-hi res. En vida no el vaig adular mai, gracies a Deu; i som anat ben alerta a adular-lo gota en mort. No'm remordeix la conciencia de que mai deixàs de servir-lo amb tota fidelitat còme amic i còme subaltern seu; i ara que ja no'l puc servir més que comanant a Deu la seua ànima i recordant-me d'ell, tot pregant pel seu etern descans, he volut escriure la seua vida per recordar-me'n me i més i per que se'n recordin els altres, també per comanar-lo a Deu. Tot això he cre-

gut que m' establia fer per correspondre de qualque manera a l' amistat coral i a l' alta consideració amb que me distingí i m' honrà sempre el Bisbe Campins, tenint-me durant sos setze anys i mig de Pontificat per son Vicari General, lo qual m' obliga envers d' ell a un etern agraïment d' allò més coral.

Ciutat de Mallorca, 2 agost, 1915.

ANTONI M.^o ALCOVER, VIC. CAP.

NOTES TRETES DEL REGISTRE DE LLETRES COMUNES

de la Curia de la Governació de l' any 1388

XVIII.— *Orde qu' es seguita en la venta de terres carregades ab excés de censal quant no s' hi trobava comprador.*

En Francesch Sagarriga, caualler etc. al amat lo batle de Manacor o a son lochtenent saluts e dileccio. Per part den Nicholau Truyols del vostre batliu, cessionari segons que diu del honrat en P. Carrera saui en dret, es stat denant nos proposat que en Guillem Lull olim habitador de vostra parroquia, ara habitador d' Arta, per pagar e satisfacer al dit P. Carrera, o al dit Nicholau cessionari daquell xlvij. lls. degudes per aquell Guillem Lull de cens de temps passat, hauia assignada a subastar e vendre per cert spay la meytat, part e dret que aquell Guillem hauia e possehia en laqueria apellada Albocasser, situada en vostre bathu; e com en aquella meytat, jassia per lo dit spay e mes subastada e encantada, no si atrobas preu bastant al dit deute e messions, fo assignat an Johan Seua districtal vostre, derrer censaler en aquella, que dins cert terme hagues en si presa la dita possessio e pagades las dites xlvij. lls. al dit Nicholau Truyol o hagues renunciat al seu cens segon lo stil o ordinacio sobre asso feta; e que lo dit Johan Seua dins aquell temps a ell assignat accepta la dita possessio no curant pagar las dites xlvij. lls. al dit Nicholau ne a procurador seu, ans segons ques diu sens licencia vostra e contra lo dit stil ha presa possessio daquella maytat dalqueria no curant satisfacer ne pagar al dit Nicholau en son deute, la qual cosa redunda en evident dan daquell Nicholau, qui jassia segons que diu vos haie diuersas uegadas raquest que les dites xlvij. liures e messions daquen fetes li fessets satisfacer, aquelles ne part daquellas no ha puscudes haver, manant lo per

difugis e elongaments. En per amor dasso suplicat a nos sobre les dites coses esser prouehit de remey de justicia, a vos dehim e manam sots pena de xxv. lls. al fisch reyal aplicadores, que si lo dit Johan Seua axi com a derrer censaler ha acceptada la dita possessio e no ha pagat lo dit Nicholau axi com dit es, que de present forsets aquell Johan en dar e pagar a aquell Nicholau o procurador seu las ditas xlvij. lls. ensemps ab xij. lls. xvij. sols las quals vos li hauets taxades segons que diu per messions fetes per aquell en la dita exequicio, faent pagar al portador son peatge, quey es obligat, e dos sols per les presents. Dada en Mallorques a xvij. dies de abril del any M. CCC. lxxx viij. Vidit Jacobus.

Fol. 52 v.º

XIX.— *Antoni Huguet picapedres, mestre de la iglesia de Sineu.*

En Francesch Çagarriga etc. al amat lo batle de Sineu o a son lochtinent, saluts e dileccio. Denant nos es comparegut Nanthoni Huguet picapedres del vostre batliu, dient que per los Jurats e obres de la esgleya parroquial de Sineu li son degudes alcunes quantitats de moneda per rao de la obra de la dita esgleya, la qual segons eferma ha comparada (?) ab certes condicions contengudes en los capitols entre lo dit suplicant els dits Jurats e obres fets, les quals jassia diuerses vegades les hage demanades pagar no li volen, la qual cosa torna en gran damnatge e perjudici seu. Per que suplicat a nos per lo dit Anthoni a ell esser prouehit sobre les dites coses de remey de justicia couinent, a vos dehim e manam sots pena de L. lls., que tant e quant trobarets al dit Anthoni esser degut per los dits Jurats e obres per la dita rao li fassats pagar decontinent, e en altra manera li fassats seruar los capitols e pactes e condicions en aquells contengudes segons lur forma e tenor. Dada en Mallorques a xij. dies de juyn lany de la natiuitat de nostre Senyor M. CCC. lxxx viij. Vidit Jacobus.

Fol. 81 v.º

XX.— *Requisa d' homens de la part forana per servey d' una galea armada contra moros.*

Bajulo d' Incha.

Lo Portant veus de Governador general en lo Regne de Mallorca.

En Batle: Com per spatxar la galea la qual los honrats jurats fan armar al present contra

moros, sia de necessitat hauer alguns homens de las parroquies de fora, per ço us manam sots pena de cors e dauer, que on pus secretament e en aquella millor manera que porets, hajats a ma vostra xv. homens del vostre batliu, daquells qui conexerets pus abtes al dit fet, los quals de present nos trametets sots feels guardes, en manera que nos puxen absensar, car si o feyen seria imputat a vostra colpa. Dada en Mallorca a xvj. dies de juyn lany M. CCC. lxxxvij. Vidit Jacobus.

Similis littera fuit directa bajulo de Sineu de x. homens—Bajulo de Soller, de x. homens—Bajulo de Bunyola de iij. homens—Bajulo de Alaro de iij. —Bajulo de Robines de vj.—Bajulo de Vuyalfas de vj.—Bajulo de Muro de x.—Bajulo de Sansellas de vj.—Bajulo de Manacor de x.—Bajulo de Campos, de iij.—Bajulo de Felanig de iij.—Bajulo de Lluchmayor de x.—Bajulo de Polença de x.—Bajulo de Porreras de iij.—Bajulo de Selva de iij.—Bajulo de Petra de iij.—Bajulo de Montuhiri de iij.—Bajulo de Valldemossa de iij.—Bajulo Sancte Margarite de iij.—Bajulo Sancti Johannis de iij. Bajulo de Castelig de iij.—Bajulo de Campanet de iij.

Fol. 83 v.*

XXI.—*Revoca certa crida feta a Alaró prohibint acullir neguns juheus, ne aquells vendra pa, fruyta ne altres viandes.*

Franciscus Çagarriga, miles etc. al amat lo batle de Alaro o a son lochtinent, saluts e dileccio. Per part dels secretaris de la Aljama dels juheus de Mallorques es estat denant nos proposat que per uos o per uostre precessor en lo dit offici es estada feta vna crida contenent en acabament que dengun de la parroqui [sic] de Alaro gos acollir negun juheu, ne [a] aquell vendre pa, fruyta, ne altres coses, sots certa pena, la qual affermen esser feta en gran dan e perjudici lur, e contra franqueses de la terra; per que, suplicat a nos sobre les dites coses esser prouehit de remey de justicia couinent, a vos dehim e manam sots pena de L. lls. de reys en Mallorques que vista la present, si la dita crida es estada feta en la forma damunt dita, aquella reuocquets, com per franquesa no deja esser vedat a alcu vendre ses dinades, [?] majorment de viandes, als habitants de la illa, ans forcets aquells de vostre batliu qui han acostumat de vendre pa, fruytes e altres viandes, que venen als dits juheus de les viandes que venien a xpians, segons havien acostumat

abans de la crida; certificantvos que si lo contrari fets, ço que no creem, nos, part la dita pena, vos puniriam de transaccio de nostre manament. Dat en Mallorques a xvij. dies de juny lany de la natiuitat de nostre Senyor M. CCC. lxxx vij. Vidit Jac.

Fol. 84 v.*

E. K. AGUILÓ.

PUBLICACIONES REBUDES

REVISTA DE ARCHIVOS, BIBLIOTECAS Y MUSEOS. Madrid. 1915. Marc-Abril. —Fr. Miguel *Angel*. La vie franciscaine en Espagne entre les deux couronnements de Charles Quint ou le premier Commissaire general des provinces franciscaines des Indes Occidentales. Ramón *Rodríguez Pascual*. La protección a las antigüedades (conclusión). Camille *Pitollet*. Notes sur la première femme de Ferdinand VII Marie-Antoinette-Thérèse de Naples (conclusión). J. L. *Estelrich*. Biblioteca municipal Lobo, de San Fernando. Antonio *Prieto y Vives*. Nuevo hallazgo de monedas hispanomusulmanas. Vicente *Castañeda y Alóver*. Arte del blasón (continuación). M. *Serrano y Sanz*. El brigadier Jaime Wilkinson y sus tratos con España para la independencia del Kentucky (años 1787 a 1797) (continuación). —*Notas bibliográficas*: A. P. y M. Relaciones entre España e Inglaterra durante la guerra de la Independencia. Apuntes para la historia diplomática de España de 1808 a 1814, por el Marqués de Villa-Urrutia. L. de T. La imprenta en Zaragoza es la más antigua de España, por Manuel Serrano y Sanz. N. S. Catálogo del Museo de Reproducciones Artísticas. V. C. A. Fiestas que la ciudad de Valencia hizo con motivo de la Beatificación del Santo Fr. Luis Bertrán, por Gaspar Aguilar. —*Bibliografía*: A. *Gil Albacete*. Libros españoles. R. de *Aguirre*. Libros extranjeros. N. J. de *Lindán y Heredia*. Revistas españolas. L. *Santamaría*. Revistas extranjeras. —*Sección oficial y de noticias*. —*Láminas sueltas*: XIII. Monedas de plata del tesoro de Jaén. Monedas de oro del tesoro de Córdoba. XIV. Plano del retablo de la Cofradía de Todos los Santos, en la Seo de Zaragoza. XV. Frontispice du Cinquième Abécédaire avant le coup de tampon. XVI. Frontispice du Cinquième Abécédaire après le coup de tampon.

REVISTA DE FILOLOGÍA ESPAÑOLA. Madrid. 1915. Quad. 3.er —Federico de *Onís*. Sobre la transmisión de la obra literaria de fray Luis de León. Carolina *Michaels de Vasconcellos*. A propósito de Martín Codax e das suas cantigas de amor. Alfonso *Reyes*. Góngora y «La gloria de Niquea». Antonio *G. Selalinde*. Intervención de Alfonso X en la redacción de sus obras. José de *Pérot*. Reminiscencias de romances en libros de Caballerías. Notas bibliográficas. Noticias.